

اکالیپتوس با رویکرد تأکید بر شناخت، معرفی و ازدیاد با استفاده از فناوری‌های نوین

سیدمحسن حسام‌زاده حجازی*

کتاب «اکالیپتوس با رویکرد تأکید بر شناخت، معرفی و ازدیاد با استفاده از فناوری‌های نوین (جلد اول)»، توسط اساتید گرامی جناب آقای دکتر محمدحسن عصاره (استاد پژوهش) و دکتر حسین سردابی (دانشیار پژوهش) در سال ۱۳۸۶ به رشته تحریر درآمد و توسط انتشارات مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور به چاپ و نشر رسید. ذکر این نکته در ابتدا لازم است، اکالیپتوس بومی ایران نیست، اما با توجه به نرمش اکولوژیکی وسیع و گسترده، جزو درختان تندرشد بوده و برای تولید چوب و سایر فراورده‌های آن در چند دهه گذشته مورد توجه قرار گرفته و در مناطق مختلف ایران تکثیر شده و رشد یافته است. از سویی، با توجه به اهمیت مطالعات درمورد کشت و تکثیر اکالیپتوس در ایران، مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور از سالیان پیش، این موضوع را در برنامه پژوهش‌های خود قرار داده و با جای دادن این پژوهش‌ها در طرح‌های جامع، کوشش کرده است تا با کمک پژوهشگران خود گام‌های مؤثری را در شناخت این جنس در ایران بردارد. آغاز مطالعات و نگارش این کتاب، مجموعه‌ای از پژوهش‌ها درمورد اکالیپتوس در قالب طرح جامع «بررسی فراگیرنده گونه‌های سازگار اکالیپتوس در ایران با نگرش کاربردی - فاز اول، مجری مسئول: دکتر محمدحسن عصاره» بوده که منبعی جامع و کامل در قالب ویژگی‌های مختلف گیاه‌شناسی و تکثیر جنسی و غیرجنسی اکالیپتوس (جلد اول) متمرکز شده است. موضوعات محوری کتاب عبارتند از:

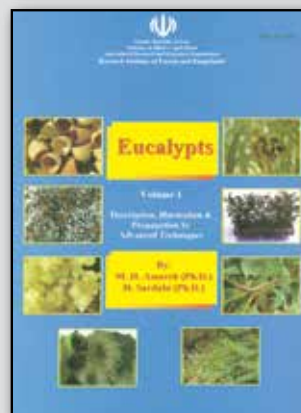
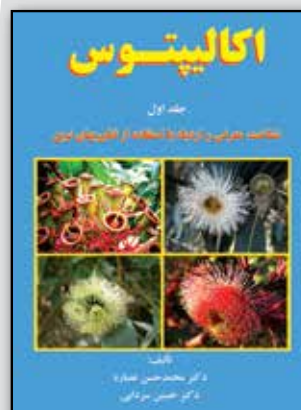
۱) ویژگی‌های رویشی و رده‌بندی درختان اکالیپتوس

۲) آشنایی با اکوسیستم‌های طبیعی اکالیپتوس

۳) نحوه تولیدمثل

۴) روش تکثیر جنسی و غیرجنسی آن به همراه معرفی پروتکل تولید انبوه برخی از گونه‌های اکالیپتوس در شریط آزمایشگاهی

این کتاب در ۱۱ فصل به معرفی جامع و کاملی از اکالیپتوس، که بومی استرالیا بوده و در دیگر کشورها، همچنین ایران کشت شده، از منظر گیاه‌شناسی، تکثیر جنسی و غیرجنسی از طریق کشت بافت و ریزازدیادی پرداخته است. به گونه‌های اکالیپتوس برای اهداف مختلفی مانند تولید چوب، خمیر کاغذ، روغن اکالیپتوس و موارد زینتی توجه می‌شود. اکالیپتوس به سرعت رشد کرده و به دلیل سازگاری با شرایط مختلف آب‌وهوایی و خاک، در بسیاری از مناطق جهان به عنوان یک درخت مهم شناخته شده است. بالین حال، برای دستیابی به تولید زیاد زی‌توده، به آب و مواد مغذی زیادی نیاز دارد و اثرهای محیط‌زیستی کشت آن هنوز

* دانشیار پژوهش، بخش تحقیقات زیست‌فناوری منابع طبیعی، مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
پست الکترونیک: smhessamzadeh@rifr-ac.ir

مورد بحث است و باید مورد توجه خاص قرار گیرد. استفاده چندمنظوره از زی توده اکالیپتوس نیاز به تحقیقات گسترده ای دارد که خوشبختانه در حال انجام است تا روش های کارآمدی برای استفاده از تمام اجزای درخت (چوب، برگ، پوست) در تولید محصولات متنوعی مانند کاغذ، مواد شیمیایی، انرژی و مصالح ساختمانی توسعه یابد، این امر به سوی یک اقتصاد زیستی پایدار حرکت می کند. همچنین، توسعه گونه های مقاوم به شرایط نامساعد (خشکی، شوری و بیماری ها) با استفاده از روش های سنتی اصلاح نژاد و فناوری های نوین باید مورد توجه خاص قرار گیرد تا بتوان از این درخت در مناطق با شرایط محیطی چالش برانگیز نیز بهره برداری کرد.

از نقاط قوت این کتاب می توان به این نکته اشاره کرد که تنها کتاب درخصوص ویژگی های گونه های جنس اکالیپتوس بوده و محتوای علمی آن از تحقیقات علمی و منابع معتبر به ویژه پروژه ملی با نگاه کاربردی به اکالیپتوس و چندین پایان نامه و رساله دانشجویی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری اقتباس شده است. در این کتاب به طور مناسب از تصاویر و نمودارها برای درک بهتر مطالب استفاده

شده است. همچنین، به تنوع موضوعی دقت فراوانی شده است. بخش گیاه شناسی، مرور منابع، نحوه تکثیر و بررسی روش های تکثیر نوین نیز بسیار جامع بررسی شده است.

این کتاب برای علاقه مندان، پژوهشگران و دانشجویانی که به دنبال منبع مناسبی درخصوص گیاه شناسی، ریخت شناسی، تکثیر غیرجنسی و درون شیشه ای اکالیپتوس هستند، بسیار ارزشمند و غنی است. البته تعدادی نکات نگارشی و علمی در ترجمه برخی منابع وجود دارد که برای اصلاح در چاپ های بعدی برای نویسندگان محترم ارسال خواهد شد.

در پایان پیشنهاد می شود، نویسندگان محترم در جلد دوم تأکید کنند که بهره برداری از اکالیپتوس باید براساس نیاز و هدف موردنظر (تولید چوب، اسانس، گیاه پالایی و ...) انجام شود. همچنین این درخت با توجه به اقلیم خشک و نیمه خشک منطقه و توجه خاص به گیاهان بومی منطقه، کاشته و به چگونگی بهره برداری از آن توجه شود. به هر روی، با توجه به گام ارزشمند نویسندگان محترم در متمرکز کردن اطلاعات اکالیپتوس، جا دارد با قدردانی از ایشان، برای ادامه این راه ارزشمند، برای این عزیزان آرزوی سلامتی و سربلندی داشته باشیم.

